

DOI : 10.33274/2079-4819-2021-74-1-37-42

JEL: K65

УДК [338.48-026.48]-1 (477) (045)

Коптєва Т. С.,
аспірант

Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського,
м. Кривий Ріг, Україна,
e-mail: koptevatania36@donnuet.edu.ua

ТЕРИТОРІАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ В'ЇЗНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

UDC [338.48-026.48]-1 (477) (045)

Koptieva T. S.,
PhD student

Mykhailo Tuhon-Baranovskyi Donetsk
National University of Economics and Trade,
Kryvyi Rih, Ukraine,
e-mail: koptevatania36@donnuet.edu.ua

TERRITORIAL FEATURES OF INBOUND TOURISM IN UKRAINE

Мета. Мета статті — Дослідити територіальні особливості в'їзного туризму в Україні, проаналізувати чинники, які будуть спрямовані на розвиток туристичної індустрії на території України.

Методи. Основні наукові результати роботи одержано з використанням комплексу загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, а саме: методи аналізу, синтезу, узагальнення, систематизації, абстракції та статистичного аналізу, порівняльний і графічний методи.

Результати. На розвиток в'їзного туризму в Україні впливають такі чинники: сприятливі природні умови; багата історико-культурна спадщина; наявність нормативно-правової бази для розвитку туризму; приналежність суспільно-географічних аспектів. Виявлено, що, згідно зі статистичними даними Державної прикордонної служби України, найбільша чисельність іноземних туристів спостерігалась за 2014–2017 рр. із таких країн: Молдова, Білорусь, Росія; передусім це обумовлено територіальною близькістю держав, схожістю традицій, релігій, мов та спорідненою історико-культурною спадщиною. За даними Всесвітньої туристичної організації, динаміка міжнародних туристичних прибуттів до України має хвилюподібний характер, найбільше прослідковується міжнародних туристичних прибуттів у 2017 році (14,23 тис. осіб), найменше — у 2015 р. (12,42 тис. осіб) щодо темпу приросту міжнародних туристичних прибуттів — найбільша частка у 2016 році (7,33 %) та 2017 році (6,75 %) і найменша частка у 2019 році (-5,42 %); головні чинники, що впливають на таку динаміку це політична ситуація на Сході України та епідемічна ситуація як в Україні, так і у світі.

Зазначено, що з метою покращення рівня розвитку туристичної індустрії в Україні необхідне проведення таких заходів: залучення державних коштів на реалізацію туристичної діяльності; удосконалення транспортної інфраструктури й аматорства; приділення уваги оздоровчо-рекреаційним ресурсам; залучення ефективної туристичної реклами.

Ключові слова: туризм, в'їзний туризм, туристичний потік, туристичний регіон, туристичний центр, розвиток, турист.

Постановка проблеми. На сьогодні туризм займає важливе місце для кожної держави світу. Щоб отримати дохід від туристичної індустрії, держава повинна вкладати кошти у розвиток інфраструктури курортів,

туристичних центрів, розроблення програм туристичного та рекламного бізнесу.

У XXI ст., столітті інноваційних технологій та відкриттів, усі найрозвиненіші держави світу надають перевагу в'їзному

© Т. С. Коптєва, 2021

туризму. Це обумовлено отриманням високого прибутку, пришвидшує темпи розвитку економіки, сприяє запровадженню інноваційних технологій та інформатизації.

Саме тому кожна держава розробляє велику кількість заходів для ефективного розвитку туристичної індустрії. Щодо покращення економічного стану України у світовій економіці необхідно залучати певні заходи в туристичній індустрії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Широке коло питань розвитку міжнародного туризму в цілому та в'їзного туризму зокрема розглянуто у працях закордонних і вітчизняних вчених, з огляду актуальності та своєчасності зазначеної проблеми дослідження. Так, Г. О. Горіна [1] аналізує географічну структуру в'їзного туристичного потоку України та виокремлює основні причини його зниження.

Л. П. Дядечко при визначенні цілей державного регулювання та пріоритетних напрямів розвитку туристичного бізнесу наводить «як позитивні, так і негативні фактори, пов'язані з політичною, законодавчою й соціально-економічною ситуацією в країні та світі» [3, с. 21–22]. М. О. Жукова пропонує «увесь комплекс факторів, що впливають на розвиток в'їзного туризму, поділити на дві групи: фактори, що діють незалежно від діяльності організації в'їзного туризму; фактори, що сприяють розвитку в'їзного туризму, активно використовувані туристичними організаціями у своїй діяльності» [4, с. 34–35]. В. Ф. Кифяк стверджує, що всі види туризму за метою поїздки тісно переплітаються між собою і виокремити їх у чистому виді не завжди можливо. Наприклад, діловий туризм може поєднуватись із екскурсійним або спортивним, етнічний — з релігійним, екскурсійний — з рекреаційним і т. д. [6, с. 37–39].

Також дослідженнями щодо проблем розвитку в'їзного туризму займаються такі вчені: М. П. Мальська [7], О. П. Савіцька [8], Є. В. Смирнов [9], Т. І. Ткаченко [10], С. Ю. Цьохла [11].

З вищенаведених досліджень пропонуємо виокремити територіальні особливості

в'їзного туризму в Україні та чинники, які спонукають виникнення в'їзного туризму в Україні.

Мета статті — дослідити територіальні особливості в'їзного туризму в Україні, проаналізувати чинники, які будуть спрямовані на розвиток в'їзного туризму в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Нині туризм розглядають в Україні як найперспективнішу галузь. Поступово збільшується кількість підприємств, які здійснюють діяльність в туристичній індустрії. Згідно із Законом України «Про туризм» держава проголошує туризм одним із пріоритетних напрямів розвитку економіки та культури і створює умови для туристичної діяльності [7].

Туризм за класифікацією доволі розгалужений і поділяється на класи, форми, види, має велику кількість напрямів. За видами туризм поділяється на міжнародний та національний, а в свою чергу міжнародний — на в'їзний та виїзний.

В'їзний туризм — це подорожі в межах України осіб, які постійно не проживають на її території виїзний туризм — подорожі громадян України та осіб, які постійно проживають на території України, до іншої країни [5].

Чинники, які впливають на розвиток в'їзного туризму:

- сприятливі природні умови;
- багата або спільна історико-культурна спадщина;
- наявність нормативно-правової бази для розвитку туризму;
- територіальна близькість держав.

За даними Всесвітньої туристичної організації, динаміка міжнародних туристичних прибуттів до України має хвилюподібний характер; це спричинено нерівномірним прибуттям туристів до України.

За статистичними даними, порівняно за 2014–2017 рр. найбільше зафіксовано міжнародних туристичних прибуттів у 2017 році — 14,23 тис. осіб, найменше у 2015 р. — 12,42 тис. осіб. Щодо темпу приросту міжнародних туристичних прибуттів прослідковується найбільша частка у 2016 році — 7,33 % та 2017 році 6,75 % і найменша частка у 2019 році — 5,42 % (рис. 1).

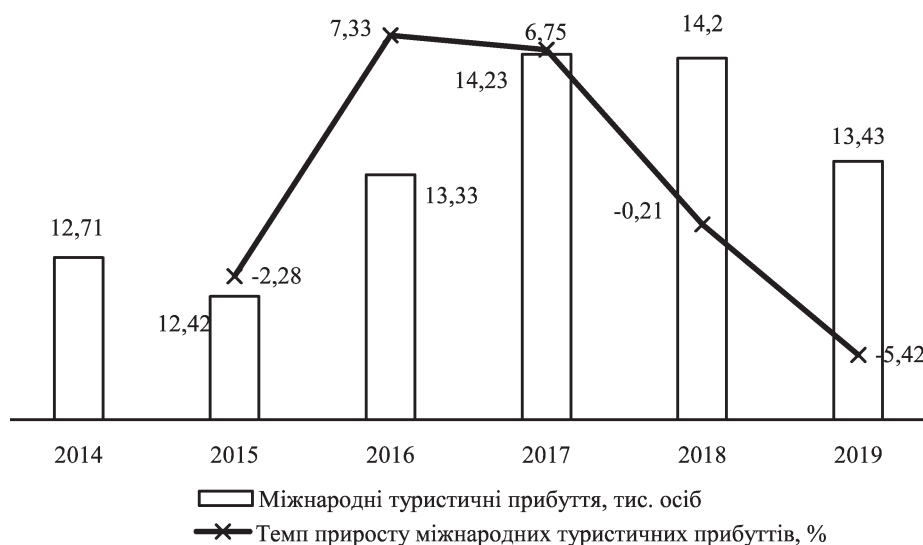

Рис. 1. Динаміка міжнародних туристичних прибуттів до України, 2014–2019 рр. (розроблено автором за даними [12; 13; 14; 15])

На збільшення міжнародних туристичних прибуттів та їх темп приросту впливає низка чинників: збільшення кількості туристичних підприємств, підвищення рівня інформації щодо туристичної пропозиції за допомогою інформаційних технологій та мережі Internet, підвищення якості послуг в туристичній індустрії та привабливість низької цінової політики. Такі чинники, як нестабільна політична ситуація на Сході України та епідемічна ситуації в Україні, яка виникла за рахунок інфекційного захворювання Covid 19, істотно зменшує кількість міжнародних туристичних прибуттів до України та їх темп приросту.

За статистичними даними Державної служби статистики України, найбільша чи-

сельність в'їзду іноземних громадян в Україну у 2017 році притаманна таким країнам: Білорусь (2 727 645), Молдова (4 435 664), Польща (1 144 249), Росія (1 464 764), Угорщина (1 119 446) [4] (табл. 1).

Порівняльна характеристика статистичними даними Державної служби статистики України 2014–2017 рр. стверджує, що найбільше іноземних туристів прибуває до України із Молдови, Білорусі, Росії, Польщі. Порівняно із 2014 роком у 2017 році до України збільшився туристичний потік із Ізраїлю, Туреччини, Білорусі та Німеччини. І навпаки зменшився туристичний потік з таких країн, як Росія та Словаччина (табл. 1). Передусім на це вплинула політична ситуація на Сході України, що складалася між Україною та Росією.

Таблиця 1

Географічна структура в'їзного туристичного потоку України, 2014–2017 рр. (розроблено автором за даними [2])

Рейтинг 2017 р.	Назва країни	2014	2015	2016	2017	Відносне відхилення до 2014 р., %
1	Молдова	4 368355	4 393528	4 296409	4 435664	1,54
2	Білорусь	1 592935	1 891518	1 822261	2 727645	71,2
3	Росія	2 362982	1 231035	1 473633	1 469764	-37,8
4	Польща	1 123945	1 156011	1 195163	1 144249	1,81
5	Угорщина	874184	1 070035	1 269653	1 119446	28,06
6	Румунія	584774	763228	774585	791116	35,3
7	Словаччина	416158	412519	410508	366249	-12
8	Туреччина	116302	140691	199618	270695	133
9	Ізраїль	101799	149386	216638	261486	157
10	Німеччина	131244	154498	171118	209447	60

Загалом на рівень чисельності в'їзду іноземних громадян в Україну у 2017 році мали вплив низка чинників, а саме близьке у географічне розташування держав щодо України, схожість традицій, релігій та мов, що спонукає до пізнання історико-культурної спадщини, зростання розвитку зеленого, сільського, екотуризму, сприятливі природні умови території і привабливі низькі ціни на туристичні послуги.

Щоб покращити рівень розвитку туристичної індустрії в Україні, насамперед, потрібно залучати державі більше коштів на реалізацію туризму в Україні, розвивати транспортну інфраструктуру, залучати більше центрів дозволя, розваг, звернути увагу на оздоровчо-рекреаційні ресурси, спростити державний митний та візовий контроль, ефективніше залучати туристичну рекламу.

Висновки. Дослідивши територіальні особливості в'їзного туризму в Україну, можна сказати, що в'їзний туризм займає щільне місце в туристичній індустрії. Україна має великий потенціал для розвитку в'їзного туризму, насамперед, на це впливають сприятливі природні умови, культурно-історичні цінності, оздоровчі курорти, але для держави виникає завдання більш якісніше розвивати інфраструктуру та спростити митний і візовий контроль.

За результатами дослідження статистичних даних Державної служби статистики України, найбільша чисельність іноземних туристів спостерігалась за 2014–2017 рр. із таких країн: Молдова, Білорусь, Росія. На таку динаміку сприяє низка чинників: територіальна близькість держав, схожість традицій, релігій та мов, споріднена історико-культурна спадщина, наявність унікальних туристичних центрів.

За даними Всесвітньої туристичної організації, динаміка міжнародних туристичних прибуттів до України має хвилюподібний характер, найбільше прослідковується міжнародних туристичних прибуттів у 2017 р. — (14,23 тис. осіб), найменше — у 2015 р. (12,42 тис. осіб) і темп приросту міжнародних туристичних прибуттів найбільша частка у 2016 році (7,33 %) та 2017

році (6,75 %) і найменша частка у 2019 році (–5,42 %). За графіком (рис. 1) можемо свідчити, що у 2019 році міжнародні туристичні прибуття до України відносно зменшились і це насамперед зумовлено політичною ситуацією на Сході України та епідемічною ситуацією як в Україні, так і в світі. Тому, щоб збільшити чисельність іноземних туристів до України, потрібно залучати альтернативні шляхи розвитку туризму в туристичній індустрії.

Список літератури

1. Горіна Г. О. Місце України на міжнародному туристичному ринку. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі*. 2014. № 3 (65). С. 61–66.
2. Державна служба статистики України URL : <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення 14 листопада 2020 р.).
3. Дядечко Л. П. Економіка туристичного бізнесу : навчальний посібник. К. : Центр учбової літератури, 2007. 224 с.
4. Жукова М. А. Индустрия туризма: менеджмент организации. М. : Финансы и статистика, 2016. 200 с.
5. Про туризм : Закон України від 15.09.1995 №325/95-ВР. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324%20/95-%D0%B2%D1%80> (дата звернення 25.10.2020).
6. Кифяк В. Ф. Організація туризму : навч. посібник. Чернівці : Книги-XXI, 2008. 334 с.
7. Мальська, М. П., Гришук А. М., Масюк Ю. О. Впровадження зарубіжного досвіду стратегічного управління розвитком туризму: можливості та перспективи для України. *Економічний часопис-XXI*. 2015. № 155 (11–12). С. 78–81.
8. Савіцька О. П., Савіцька Н. В. Стратегія розвитку туристичної індустрії в Україні: регіональні аспекти. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Проблеми економіки та управління*. 2013. № 754. С. 68–74.
9. Смирнов Є. В., Смирнова О. П. Стратегічні імперативи розвитку туристичної галузі України. *Економіка та держава*. 2016. № 8. С. 28–34.

10. Ткаченко Т. І. Сталий розвиток туризму: теорія, методологія, реалії бізнесу : [монографія]. К. : КНТЕУ, 2006. 537 с.

11. Цьохла С. Ю. Активізація та розвиток інвестиційної діяльності у сфері курортно-рекреаційного господарства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2008. № 22. С. 6–10.

12. UNWTO (2017). Tourism Highlights. URL : <https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284419029> (accessed date 14.11.2020).

13. UNWTO (2018). Tourism Highlights. URL : <https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284419029> (accessed date 14.11.2020).

14. UNWTO (2019). Tourism Highlights. URL : <https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284419029> (accessed date 14.11.2020).

15. UNWTO (2020). Tourism Highlights. URL : <https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284419029> (accessed 14.11.2020).

References

1. Gorina, G. O. (2014). *Mistse Ukrainy na mizhnarodnomu turystychnomu rynku* [Place of Ukraine in the international tourism market]. *Naukovyi visnyk Poltavskoho universytetu ekonomiky i torhivli* [Scientific Bulletin of PUET], vol. 3 (65), pp. 205–212.

2. State Statistics Service of Ukraine. Available at : <http://www.ukrstat.gov.ua> (accessed 14 November 2020).

3. Diadechko, L. P. (2007). *Ekonomika turystychnoho biznesu* [Economics of tourism business]. Kyiv, Tsentr uchbovoyi literatury, 224 p.

4. Zhukova, M. A. (2016). *Industriya turizma: menedzhment organizatsii* [Tourism Industry: Management of Organization]. Moscow, Finansyi i statistika Publ., 200 p.

5. The Verkhovna Rada of Ukraine. The Law of Ukraine “On tourism”. Available at : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324%20/95-%D0%B2%D1%80> (accessed 25 October 2020).

6. Kyfiak, V. F. (2008). *Orhanizatsiia turyzmu* [Organization of tourism]. Chernivtsi, Knyhy-XXI Publ., 334 p.

7. Malska, M. P., Hryshchuk, A. M. & Masiuk, Yu. O. (2015). *Vprovadzhennia zarubizhnogo dosvidu stratehichnogo upravlinnia rozvytkom turyzmu: mozhlyvosti ta perspektyvy dlia Ukrainy* [Implementation of international experience in strategic management of tourism development: opportunities and prospects for Ukraine]. *Ekonomichnyi chasopys-XXI* [Economic Annals-XXI], no. 155 (11–12), pp. 78–81.

8. Savitska, O. P., Savitska N. V. (2013). *Stratehiia rozvytku turystychnoi industrii v Ukraini: rehionalni aspekty* [Strategy of developing tourism industry in Ukraine: regional aspects]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnika»* [Bulletin of Lviv Polytechnic National University], no. 754, pp. 68–74.

9. Smyrnov, Ye.V., Smyrnova, O. P. (2016). *Stratehichni imperatyvy rozvytku turystychnoi haluzi Ukrainy* [Strategic imperatives of development of tourism in Ukraine]. *Ekonomika ta derzhava* [Economy and State], no. 8, pp. 28–34.

10. Tkachenko, T. I. (2006). *Stalyj rozvytok turyzmu: teoriia, metodolohiia, realii biznesu* [Sustainable development of tourism: theory, methodology, business realities]. Kyiv, 537 p.

11. Tsokhla, S. Yu.(2008). *Aktyvizatsiia ta rozvytok investytsijnoi diialnosti v sferi kurortno-rekreatsijnoho hospodarstva* [Activation and development of investment activity in the field of resort and recreational economy]. *Investytsii: praktyka ta dosvid* [Investments: practice and experience], no. 22, pp. 6–10.

12. UNWTO (2017). Tourism Highlights. URL : <https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284419029> (accessed 14.11.2020).

13. UNWTO (2018). Tourism Highlights. URL : <https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284419029> (accessed 14.11.2020).

14. UNWTO (2019). Tourism Highlights. URL : <https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284419029> (accessed 14.11.2020).

15. UNWTO (2020). Tourism High- pdf/10.18111/9789284419029 (accessed
lights. URL : <https://www.e-unwto.org/doi/> 14.11.2020).

Objective. *The objective of the article is to investigate the territorial features of inbound tourism in Ukraine, analyze and develop measures that will be aimed at the development of the tourism industry in Ukraine.*

Methods. *The main scientific results of the work are obtained using a set of general scientific and special research methods, namely: methods of analysis, synthesis, generalization, systematization, abstraction and statistical analysis, comparative and graphical methods.*

Results. *The development of inbound tourism in Ukraine is influenced by the following factors: favourable natural conditions; rich historical and cultural heritage; availability of regulatory framework for tourism development; belonging to socio-geographical aspects. It is revealed that, according to the statistics of the State Border Guard Service of Ukraine, the largest number of foreign tourists was observed in 2014–2017 from such countries as Moldova, Belarus, Russia. Primarily, it was due to the territorial proximity of states, similarities of traditions, religions, languages and related historical and cultural heritage.*

According to the World Tourism Organization, the dynamics of international tourist arrivals in Ukraine is wave-like, the most observed international tourist arrivals were in 2017 (14.23 thousand people), the least — in 2015 (12.42 thousand people) and the growth rate of international tourist arrivals share in 2016 (7.33 %) and 2017 (6.75 %) and the least frequent in 2019 (-5.42 %). The main factors that contribute to such dynamics are the political situation in eastern Ukraine and the epidemic situation as in Ukraine and in the world.

It is noted that in order to improve the level of development of the tourism industry in Ukraine, it is necessary to carry out the following measures as attracting public funds for the implementation of tourism activities, improvement of transport infrastructure and amateurism, paying attention to health and recreational resources and attracting effective tourist advertising.

Key words: *tourism, inbound tourism, tourist flow, tourist region, tourist centre, development, tourist.*

Надійшла до редакції 04.05.2021